

קו להינוח

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו להינוח באינטרנט
www.kav-lahinuch.co.il

פקסעיתון לנושאי חינוך

מ"ו ועורכת: סיגל בן-ארצי ■ עריכה: מיכל חביב ■ המערכת: זהבית 4 יבנה ■ טל. 03-6354484 - פקס. 050-6812066
ג'ליון 402 ■ כז' שבט תשס"ז - ד' אדר תשס"ז ■ 22.2.2007 - 15.2.2007 ■ 6 עמודים ■ משוגר למנויים בלבד

ל-25% מהמורים בישראל אין השכלה אקדמית

בחטיבה העליונה רק כשליש מהמורים מחזיקים בתואר שני או שלישי

אינו קולט יותר למערכת החינוך מורים שאינם בעלי תואר. אבואב מוסף, שהוצאת המורים הקבועים והוותיקים שאינם בעלי תואר אקדמי ממערכת החינוך כרוכה בתהליך ארוך ובאישור ארגוני המורים. מהדו"ח גם עולה, כי בעשור האחרון חלה עלייה של 15% בשיעור המורים בעלי תואר שני ושלישי בחינוך הממלכתי. במגזר הממלכתי-דתי חלה עלייה של 17%, ובמגזר הערבי - עלייה של 7%. השיעור הכולל של מורים בעלי תואר שני או שלישי במערכת החינוך הוא 22.1%, כאשר בחטיבות הביניים ובתיכונים רק כשליש מהמורים הם בעלי תואר שני ומעלה. השיעור הנמוך של בעלי תואר שני ושלישי בקרב המורים בחטיבה העליונה מצביע על כך שההצעה, שהועלתה בדו"ח דברת ובפורומים נוספים, כי בחטיבה העליונה יילמדו רק מורים בעלי תואר שני, אינה ברת ביצוע בעתיד הקרוב.

מהמורים בחינוך היסודי, ל-17% מהמורים בחטיבות הביניים, ול-15.2% מהמורים בחטיבות העליונות. הדו"ח גם בדק את שיעור המורים האקדמאים ברשת החינוך החרדית של ש"ס. על פי הדו"ח 59.8% מהמורים ברשת אינם בעלי תארים אקדמאים; 64% מהמורים הם בחינוך היסודי, ו-46.3% בחינוך העל יסודי. לשאלת קו לחינוך מדוע מאפשר משה"ח לרשת, הנהנית מתמיכה תקציבית מלאה שלו, להעסיק מורים שאינם בעלי תואר ראשון לפחות בשיעור כה גבוה, נמסר ממה"ח, כי המורים (הגברים) השייכים לרשת של ש"ס הם בדרך כלל אקדמאים ואילו המורות הינן בוגרות סמינרים חרדיים, שהדירוג שלהן שקול לתואר אקדמי. בנושא המורים שאינם בעלי תואר אקדמי במערכת החינוך הרשמית, אומר מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, כי ככלל משה"ח

למרות האקדמיזציה הנרחבת שחלה במקצוע ההוראה בישראל ב-15 השנים האחרונות, עדיין 25% מהמורים אינם בעלי תואר אקדמי, כך עולה מדו"ח בנושא "השכלת מורים", שפרסם השבוע משה"ח. על פי הדו"ח, אין תואר אקדמי ל-16.9% מהמורים בחינוך הממלכתי, ל-18.9% מהמורים בחינוך הממלכתי-דתי ול-28.4% מהמורים בחינוך הערבי. בדו"ח גם מופיעה טבלה המתארת את השכלת המורים לפי חלוקה לחטיבות הגיל. על פי הטבלה, בחינוך הממלכתי אין תואר אקדמי ל-23.1% מהמורים בחינוך היסודי, ל-10.5% בחטיבות הביניים, ול-10.3% בחטיבות העליונות. בחינוך הממלכתי-דתי אין תואר אקדמי ל-24.9% מהמורים בבתי"ס היסודיים, ל-10.5% מהמורים בחטיבות הביניים, ול-11.4% בחטיבות העליונות. במגזר הערבי אין תואר אקדמי ל-34.5%

משה"ח; שרת החינוך בלבד תגבש הצעות לרפורמה בחינוך

היסודיים יועבר לרשויות המקומיות, ומשה"ח ישמש רק כגוף מפקח עליהם. הצעה זו מנוגדת לעמדת שרת החינוך, שאמרה לאחרונה בכנס שדרות, כי צריך להחזיר את מערכת החינוך לניהול מרכזי מאחר והוא מעבר ליכולתן של הרשויות המקומיות. מלשכת השרה נמסר, כי שרת החינוך תתייחס לסעיפים השונים בתוכנית האוצר ומשרד ראש הממשלה רק כאשר הם יוגשו לה.

על משה"ח ואף על ארגוני המורים, כמו העלאת שכר המורים בשיעור ניכר תמורת תוספת שעות למשרת ההוראה. חלק ניכר מסעיפי ההצעה אינם מקובלים, בלשון המעטה, על משה"ח. בין היתר מדובר בפרסום הישגי בתי"ס לציבור כ-"דירוג איכות", ופתיחת אזורי הרישום - ליצירת תחרותיות בין בתי"ס היסודיים על התלמידים. כמו כן, מציעה התוכנית, ברוח דו"ח דברת, כי ניהול בתי"ס

שרת החינוך בלבד תגבש הצעות לרפורמה בחינוך, כך נמסר לקו לחינוך מלשכת שרת החינוך בתגובה לכתבה שפורסמה השבוע בעיתון הארץ. הכתבה פירטה את עיקריה של תוכנית לרפורמה בחינוך היסודי, המשותפת למשרד האוצר ומשרד ראש הממשלה, שמתגבשת בימים אלה. ההצעה אמורה לשמש כבסיס למשא ומתן עם ארגוני המורים על תנאי עבודתם. בתוכנית כלולות בין היתר הצעות המקובלות

ד"ר איציק תומר יישמש כממלא מקום מנהל מחוז צפון

התפקיד בהתנדבות. סמנכ"ל משה"ח ישמש כמנהל מחוז הצפון עד שייבחר במכרז המנהל הקבוע, כנראה בראשית חודש אפריל הקרוב.

בישיבת פורום המפקחים של המחוז שהתקיימה השבוע. תומר יחליף את מנהל המחוז הקודם, דוד וסרמן, שפרש לגמלאות והמשיך בשבועיים האחרונים למלא את

סמנכ"ל משה"ח ומנהל מינהל הכשרה, השתלמויות והדרכה, ד"ר איציק תומר, ישמש החל מהשבוע הבא כממלא מקום מנהל מחוז צפון במשה"ח, על כך נמסר

מִשֵּׁה"ח הַקִּיּוֹם וְעֵדָה לְשִׁיפוֹר קְלִיטָת תַּלְמִידִים עוֹלָיִם

לשיפור ההישגים בלימודים, חיזוק הזהות היהודית והישראלית, הגברת שיעור ההשתתפות של התלמידים העולים בתנועות הנוער ועוד. מִשֵּׁה"ח נמסר, כי המשרד ערך לאחרונה מספר שינויים שמטרתם להקל על התלמידים העולים ובהם; קביעת נהלים חדשים בבחינות הבגרות, תוספת שעות ללימוד עברית ופתיחת אולפנים בבתי"ס.

פירטה שרת החינוך את בעיות התלמידים העולים המצריכות טיפול מיידי; זכאות נמוכה מהממוצע הארצי בבגרות, נשירה ממערכת החינוך בשיעור למעלה מכפול מהממוצע הארצי, תחושות ניתוק וניכור מהחברה, אי גיבוש זהות ישראלית ועוד. שרת החינוך הנחתה את חברי הוועדה לגבש פעולות לתמיכה בנוער העולה מחבר העמים, כמו תוכניות לימודים ממוקדות

לאחרונה התפרסמו נתונים קשים על הישגים נמוכים ושיעור נשירה גבוה של תלמידים עולים מחבר העמים במערכת החינוך. על רקע נתונים אלה הקימה שרת החינוך, יולי תמיר, ועדה ציבורית שתעסוק בנושא שיפור קליטת העלייה במערכת החינוך. בוועדה חברים אנשי חינוך בולטים מקהילת העולים מחבר העמים. בישיבת הוועדה הראשונה, שהתקיימה בשבוע שעבר,

מִהַכְנֵסִים

ועדת החינוך דורשת העלאת שכר לפסיכולוגים בשדרות

מנהלת שפ"י, ד"ר בלהה נוי, אמרה בישיבה, כי שרת החינוך הבטיחה לבוא בדברים עם משרד האוצר כדי למצוא את הדרך לשלם לפסיכולוגים בעיר שכר גבוה יותר. ועדת החינוך קראה לשרת החינוך להתחיל במשא ומתן עם משרד האוצר כדי לקבוע סל תמריצים מיידי לפתרון בעיית הפסיכולוגים בשדרות. כמו כן קראה הוועדה להעלות את מספר התקנים לפסיכולוגים בשדרות ל-8. בבתי"ס ובגנים בשדרות לומדים קרוב ל-4,000 תלמידים.

דו"ח שהכין מרכז המידע והמחקר של הכנסת לקראת הישיבה מצא, כי בשל מספרם המועט, הפסיכולוגים בשדרות אינם יוצאים לבתי"ס כנדרש, ועובדים אך ורק בתחנות השירות שבעיר. הדו"ח גם מצא, כי במצבת כוח האדם הנוכחית לא ניתן לספק לתלמידים הסובלים מפוסט טראומה טיפולים ארוכי טווח. עוד מצא הדו"ח, כי הפסיכולוגים גם אינם מכשירים את המחנכים להעביר פעילות לחיזוק החוסן הנפשי של התלמידים בכיתות.

ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת דנה בשבוע שעבר במחסור בפסיכולוגים במערכת החינוך בשדרות. בדיון נמסר, כי מתוך 6.5 תקנים לפסיכולוגים במערכת החינוך בשדרות מאוישים רק 3 תקנים. הסיבות לכך הן: מחסור כללי בפסיכולוגים באזור; שכר הנמוך בהרבה מהמקובל במגזר הפרטי; עיר הנמצאת במצב ביטחוני קשה; חוסר תגמול עבור עבודה במצב חירום, כמו קריאות פתע וכוננויות ועוד.

הכנס ייפתח במעמד שרת החינוך, פרופ' יולי תמיר.

הכנס מיועד למחנכים, לספרנים, לחוקרים, ליוצרים, לעורכים, למוציאים לאור מן הארץ ומן העולם ולכל מי שנושא הספרים, קריאת ספרים ותרבות הספר קרוב ללבו.

בין הנושאים: הקשר בין קריאה חופשית להישגים, קידום הקריאה ומדיניות החינוך, תכניות בארץ ובעולם לקידום הקריאה החופשית, התפקיד הפסיכולוגי של ספרים וקריאה, התפקיד החברתי של ספרים וקריאה, קריאה ואינטרנט, הרגלי קריאה, דפוסי קריאה ואוריינות, שוק הספרים

90 הרצאות מהארץ ומחו"ל מרצים מארגנטינה, ארצות הברית, בלגיה, בריטניה, גרמניה, הודו, הולנד, הונגריה, נגריה, סלובניה, פורטוגל ורומניה

אורי אורלב יספר בערב הפתיחה על "ספרים כחוויות ילדות". הערב יתקיים במשכנת שאננים וניתן להירשם אליו ללא תשלום

ביום האחרון של הכנס, יתקיים מושב מיוחד: תלמידים משתתפי פרויקט "קוראים... זה הקול!" קוראים בקול בהנחיית קובי מחט

נבילת הכנס בשולחן עגול בנושא ספרים גנבים, בהנחיית עמנואל הלפרין

הכנס הבין-לאומי שווה קריאה על קריאה ועל תרבות הספר

19-21 בפברואר 2007
א-ג אדר תשס"ז
בנייני האומה בירושלים

ניתן לראות את תכנית הכנס ולהירשם באמצעות אתר האינטרנט
www.reading-adventures.co.il

ההרצאות יינתנו בעברית או באנגלית בליווי תרגום סימולטני

ועדת החינוך תובעת ליישם חוק חינוך חנים לתלמידים חולים

לפני כחודשיים פרסם משה"ח הודעה לעיתונות המבשרת "הטבה בתנאי הלימוד של התלמידים החולים". על פי ההודעה, יקצה משה"ח 40 מיליון ש"ח נוספים בארבע השנים הקרובות ליישום חוק חינוך חנים לתלמידים חולים (תוספת של 10 מיליון ש"ח לשנה). ועדת החינוך של הכנסת, שדנה בשבוע שעבר בנושא התקצוב להוראת תלמידים חולים, מצאה כי בניגוד לפרסום, יתקצב משה"ח את יישום החוק ב-20 מיליון ש"ח בלבד בארבע השנים הבאות.

בדיון בוועדת החינוך גם התברר, שהחלת החוק, שהייתה אמורה להסתיים עד לתחילת שנת תשס"ח, נדחתה לשנת הלימודים תש"ע (2009-2010).

יו"ר ועדת החינוך, חבר הכנסת הרב מיכאל מלכיאור, הזכיר בישיבה, כי הוועדה אכן התבקשה לפני כשנה על ידי הממשלה לדחות את יישום החוק בשל עלותו הגבוהה, שהוערכה ב-75 מיליון ש"ח, אך סירבה לבקשה זו. לדבריו, יש ליישם את החוק עד לתחילת שנת הלימודים הבאה. מלכיאור גם הביע תמיהה על הצטמצמות התקציב ליישום החוק מ-75 מיליון ש"ח ל-20 מיליון ש"ח בלבד.

בישיבה גם נדון נושא המכרז למתן השירות לתלמידים החולים בבתי"ס, שניתן עד כה על ידי עמותות תל"לים. תוקפו של המכרז, שבו זכתה העמותה לפני כ-3 שנים, היה אמור לפוג בסוף השנה. לטענת משה"ח, חייב להיות מכרז חדש לשנת הלימודים הבאה. חברי הכנסת הביעו חשש שבמכרז תזכה ההצעה הזולה ביותר, שלא תעמוד בתנאי האיכות, והנפגעים מכך יהיו הילדים.

ד"ר ליאורה פלד, מנכ"ל עמותת תל"לים, אמרה בישיבה, כי חברה מסחרית אחרת הציעה במכרז, שההוראה לתלמידים החולים תתבצע על ידי בנות השירות הלאומי, שעלותן נמוכה יותר. "אנחנו נותנים שירות באמצעות 150 מורים מקצועיים", טענה פלד. בסיום הדיון דרשה ועדת החינוך משה"ח ליישם עוד השנה את חוק חינוך חנים לילדים חולים. הוועדה גם דרשה תוספת של 75 מיליון ש"ח ליישום החוק במלואו, כדי להבטיח בעתיד את רמת השירותים לילדים החולים. הוועדה גם ביקשה משה"ח לבדוק אם ניתן למצוא דרך לפטור את עמותת תל"לים ממכרז.

"ציון עובר" לשנה הראשונה של התוכנית הלאומית בחינוך

נכון להיום, לא ידוע אם תמשיך הערכת התוכנית הלאומית בתשס"ז

במסגרת התוכנית אפשרו להם גם להפעיל בבתי"ס יותר "שעות רוחב" ולפצל את הכיתות לקבוצות למידה קטנות. כך התאפשר ליותר תלמידים מתקשים, מצטיינים ובינוניים לזכות לטיפול בהתאם לרמתם. במיוחד הייתה השפעה חיובית לתוכנית על תוספת שעות תגבור לתלמידים מתקשים.

לעומת זאת, בראיונות העומק אמרו מנהלי בתי"ס רבים, כי תלמידי החינוך המיוחד המשולבים התקשו לעמוד בשעות הארוכות של יום הלימודים. למרות זאת, בראיונות הטלפוניים טענו מורים, הורים ומנהלים, כי לא היו לתלמידים אלה קשיים מיוחדים. עורכי הדו"ח מציעים הסבר לסתירה זו, הגורס כי ישנם סוגים רבים של פיגור, לקויות למידה ונכונות גופניות, ולכן אי אפשר לקבוע מסקנה חד משמעית לגבי התאמת התוכנית לכל תלמידי השילוב.

עדיין לא ניתן לקבוע השפעה על הישגי התלמידים

המטרה המרכזית של תוכנית הרפורמה בחינוך הייתה לשפר את הישגי התלמידים. הבעיה היא, שכדי לקבוע אם אכן שופרו הישגי התלמידים בעקבות הפעלת התוכנית, נדרש מעקב של מספר שנים. ממצאי הערכה של השנה הראשונה של היישום לא נותנים תשובה חד משמעית.

שאלה נוספת שהועלתה במחקר הייתה: "האם הייתה השפעה ליום הלימודים הארוך על הקדשת זמן אישי של המורים לתלמידים". גם לשאלה זו לא ניתנה תשובה חד משמעית. במגזר היהודי רק כשליש מההורים והמורים וכ-60% מהמנהלים ציינו, כי לתוכנית הייתה השפעה חיובית על הזמן האישי שמקדיש המורה לכל תלמיד. לעומת זאת, במגזר הערבי דיווחו כשני שלישים מהמורים והמנהלים וכשליש מההורים על השפעה חיובית של התוכנית בתחום זה.

אוירה, אקלים ואלימות

גם לגבי השינוי באקלים ביה"ס ובאלימות התלמידים בעקבות הפעלת התוכנית, נחלקו הדעות בקרב משתתפי המחקר. חלק מהמשיבים ייחסו ליום הלימודים הארוך השפעות שליליות על מידת הערנות של התלמידים ועל המשמעת שלהם. חלק אחר של הנשאלים דיווחו, כי לא היה שינוי (המשך בעמ' 4)

כ-70% מהמורים במגזר היהודי ו-48% מהמורים במגזר הערבי טענו, שהתגמול שקיבלו במסגרת התוכנית לא היה הוגן; משכורתם לא הוגדלה בהתאם להתארכות יום העבודה שלהם.

הדו"ח גם מצא, כי מרבית המנהלים שהשתתפו בתוכנית נשאלו מידי יום בביה"ס עד לסיום יום הלימודים הארוך, כ-50-45 שעות בשבוע. שני שלישים מהמנהלים ציינו, כי הכנסתם עלתה, אך 90% מהם טענו כי התגמול שקיבלו על הארכת יום עבודתם לא היה הוגן ולא שיקף את המאמץ הנוסף שנדרש מהם.

רמת כוח האדם ששולב בתוכנית

הדו"ח מצא, כי כל בתי"ס שילבו ביום הלימודים הארוך כוח אדם חיצוני. הסיבות לכך; גיוון ורענון בהעשרה לתלמידים ובעיקר העלות הנמוכה של העסקת המדריכים לעומת עלות העסקת מורים מביה"ס. עם זאת, ככל שחלף הזמן, העדיפו חלק ניכר מהמנהלים להגדיל את מעורבות מורי בתי"ס ביום החינוך הארוך, למרות עלותם הגבוהה. הסיבה לכך היא רמתם המקצועית הנמוכה יחסית, של המדריכים לעומת המורים, אי יכולת של רבים מהם להשליט משמעת בקרב התלמידים, ואי עמידה שלהם בנהלי ביה"ס. הדו"ח ממליץ על מודל הפעלה השומר איזון בין כוח עבודה חיצוני ופנימי ועל גיוס מורים נוספים מצוות ביה"ס ליום חינוך ארוך. כמו כן ממליץ הדו"ח על פיזור השעות המועברות על ידי מדריכים חיצוניים על פני היום כולו, כלומר הימנעות מיצירת שתי מערכות כוח אדם נפרדות בביה"ס - לבוקר ולאחר הצהריים. למרות הקשיים, הביעו מרבית הנסקרים שביעות רצון מפעילויות ההעשרה, וצינו שאחת מההשפעות הבולטות של התוכנית היא הרחבת הידע של התלמידים בתחומים שלא נחשפו אליהם במסגרת שעות הלימודים הרגילות. מרבית ההורים גם דיווחו על שביעות הרצון של התלמידים מתכני ההעשרה. בראיונות העומק ציינו מרבית ראשי הרשויות המקומיות, כי האפשרות להאריך את יום הלימודים היא עבורם "הגשמת חלומות", "הלבנת החינוך האפור" ו"הזדמנות ראשונה מסוגה להעשרת תלמידים שידם אינה משגת".

התוכנית נוצלה להגדלת שעות הרוחב

רבים ממנהלי בתי"ס ציינו, כי השעות שנוספו

בשבוע שעבר פרסם משה"ח דו"ח הערכה הסוקר את יישום התוכנית הלאומית בחינוך (רפורמת דברת) בשנת תשס"ז ב-34 יישובים. למרות שרוב הנסקרים בדו"ח הביעו שביעות רצון מהתוכנית וסברו כי יש להרחיבה, לא ידוע אם תימשך התוכנית בשנים הבאות ועימה גם תהליך הערכתה. גם מנכ"לית הרשות הארצית למדידה והערכה, פרופ' מיכל בלר, לא יכלה לתת תשובה חד משמעית לשאלה זו.

בכירים במשה"ח אמרו לאחרונה לקו לחינוך, כי במשרד הס מלהזכיר את השם דו"ח דברת. מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, אמר בכנס מנהלי מחלקות החינוך שהתקיים לאחרונה, כי תוכנית הרפורמה בחינוך לא תורחב, ותימשך בהיקפה החלקי הנוכחי רק ב-34 היישובים. דו"ח ההערכה על התוכנית הלאומית בחינוך כלל שני סקרים טלפוניים; בדצמבר 2005 נסקרו 300 מורים ו-1,200 הורים, וביוני 2006 נסקרו 400 מורים, 1,200 הורים ו-116 מנהלי בתי"ס. כמו כן כלל הדו"ח ראיונות עומק עם 30 מנהלי בתי"ס, 34 מנהלי מחלקות חינוך ו-34 ראשי רשויות מקומיות.

המורים; לא מרוצים מהיישום אך מכירים בפוטנציאל

מרבית המורים, למעלה מ-70%, לא הביעו בדו"ח שביעות רצון מיישום התוכנית. הסיבה לכך היא ההרעה, לטענתם, בתנאי העסקתם. למרות זאת, כ-60% מהמורים במגזר היהודי וכ-69% מהמורים במגזר הערבי סברו, כי לתוכנית סיכוי להשפיע לטובה על מרבית הנושאים הכלולים בה ובמיוחד על העשרת התלמידים בתחומי ידע שהם מחוץ למקצועות הליבה. מרבית המרואיינים - 71% מההורים, 60% מהמורים ו-90% מהמנהלים במגזר היהודי ו-65% מההורים, 69% מהמורים ו-90% מהמנהלים במגזר הערבי שהשתתפו במחקר, סברו כי יש להמשיך בתוכנית, להעמיק ולהרחיבה.

עורכי המחקר מצאו פער גדול בין שביעות הרצון של המורים מהתוכנית, שהייתה רק 26% במגזר היהודי ו-38% במגזר הערבי, לבין העובדה שמרביתם סברו שיש להמשיך אותה. ההסבר שהם נותנים לפער זה הוא, שהמורים היו אלה שהפעילו למעשה את התוכנית ולכן גם חוו ישירות את "חבלי הלידה" שלה. למרות זאת, המורים הצליחו לעשות את ההבחנה בין היישום בפועל ובין האפשרויות הגלומות בתוכנית והאמינו כי ניתן להתגבר על הקשיים.

■ ברענוה; אשתאשים
ב"רינגטון" לקירוב התלמידים
למוסיקה קלאסית – בארבע חטיבות הביניים ברענוה מופעלת השנה תוכנית רשותית במוסיקה. מטרת התוכנית היא לחשוף את התלמידים לעולם המוסיקה הקלאסית ולחנך אותם להיות צרכני תרבות, תוך שימוש בעולם הדיגיטאלי המוכר להם.

במסגרת התוכנית בחרו תלמידי שכבת ז' בבתי"ס יצירות קלאסיות מתוך "הרינגטונים" שמצויים בטלפונים הניידים שלהם. הרינגטונים הועלו לאתרי בתי"ס ולצידם היצירות המקוריות בביצוע תזמורתי. בשיעורי המוסיקה האזינו התלמידים ליצירות המקוריות וביצעו עבודות חקר עליהן. העבודות כללו ניתוח מוסיקלי של היצירות ואיסוף מידע על המלחינים שכתבו אותן ועל התקופה שבה נוצרה כל אחת מהן. שיא המחצית הראשונה של התוכנית היה ביקור, שהתקיים השבוע, של התלמידים באולם הקונצרטים והאזנה לביצוע היצירות שבחרו על ידי תזמורת ה"סימפונט רעננה". בכניסה לאולם הוצגו עבודות החקר של התלמידים. התוכנית היא פרי יוזמה משותפת של מחוז מרכז, מחלקת החינוך של רעננה ותזמורת הסימפונט רעננה.

בירושלים; נחשפים למדעים
לקראת הבחירה במגמות – 240 תלמידים בכיתות ט' ו-י' מבתי"ס; גבעת גונן, אולפנת בני עקיבא בפסגת זאב ואורט רמות, משתתפים השנה בתוכנית חשיפה למקצועות המדעים. מטרת התוכנית היא

המדע בגבעת רם; מוזיאון המדע על שם בלומפילד, מעבדות נוער שוחר מדע ודעת ומרכז מעבדות נוער ע"ש בלמונטה בקמפוס האוניברסיטה העברית. התוכנית היא יוזמה משותפת של המחלקה למדע וטכנולוגיה במנח"י, קריית המדע לנוער והקרן לירושלים.

להגדיל את מספר התלמידים הבוחרים ללמוד במגמות המדעים – פיזיקה, כימיה וביולוגיה. התוכנית כוללת שלושה ימי פעילות, שבהם נחשפים התלמידים לשלושת המקצועות באמצעות ביקור במוזיאון, הרצאות וניסויים. התוכנית מתקיימת בשלושה מרכזים בקריית

מחקר

■ תוכנית לדו-קיום הפחיתה סטריאוטיפים של תלמידים ערבים ויהודים

מחקר הערכה שליווה את תוכנית "מפגשים לדו-קיום" מצא הפחתה ניכרת בסטריאוטיפים הלאומיים השליליים של התלמידים הערבים והיהודים שהשתתפו בה. את המחקר ערכו פרופ' גבי סלומון מהמכון לחינוך לשלום באוניברסיטת חיפה וקלמן גייר. במחקר השתתפו כ-600 תלמידים. תוכנית מפגשים לדו-קיום כוללת פעילות משותפת בת יומיים לתלמידים יהודים וערבים בחינוך העל יסודי. התוכנית, המתקיימת בגבעת חביבה, פועלת במערכת החינוך משנת תשס"ו. מטרת התוכנית היא הפחתת הניכור בין תלמידים יהודים וערבים, הפחתת החשש ההדדי שלהם זה מזה, ויצירת דו-שיח ביניהם על עתיד משותף המבוסס על כבוד הדדי ודו-קיום. כהכנה לפעילות המשותפת מתקיימים דיונים בבתי"ס בנושא הדו-קיום במדינה. במהלך המפגש, משתתפים התלמידים בסדנאות בקבוצות מעורבות, המונחות על ידי שני מנחים – ערבי ויהודי. לאחר המפגש משתתפים התלמידים בסדנה לעיבוד החוויה וממשיכים לתקשר עם עמיתיהם דרך אתר האינטרנט של התוכנית.

אשתקד השתתפו בתוכנית כ-2,000 תלמידים. על פי הערכת משה"ח, יוכל השנה מספר המשתתפים בתוכנית.

המחקר השווה את העמדות שהציגו התלמידים בשאלות שונות בנושא הדו-קיום בין שני העמים לפני ההשתתפות בפעילות ואחריה. כך, למשל, לשאלה "האם אתה מסוגל לראות את נושא היחסים בין יהודים וערבים מזווית הראיה של הצד השני" השיבו, לפני ההשתתפות בתוכנית, 38% מהתלמידים היהודיים ו-17% מהתלמידים הערבים תשובה שלילית. אחרי ההשתתפות בתוכנית השיבו כך רק 12% מהתלמידים היהודים ו-9% מהתלמידים הערבים. לעומת זאת, השיבו שהם מסוגלים לראות את זווית הראייה של הצד השני בצורה טובה 17% מהתלמידים היהודים ו-27% מהתלמידים הערבים לפני הפעילות, לעומת 45% מהתלמידים היהודים ו-43% מהתלמידים הערבים – אחריה.

לשאלה "עד כמה אתה מעוניין בעתיד משותף ליהודים וערבים" ענו "במידה רבה" 47% מהתלמידים היהודים ו-52% מהתלמידים הערבים לפני הפעילות ו-64% ו-60% (בהתאמה) אחרי ההשתתפות בתוכנית.

"ציון עובר" לשנה הראשונה של התוכנית הלאומית בחינוך

(המשך מעמ' 3)

בהתנהגות התלמידים. רק מעטים מהמשיבים ייחסו ליום לימודים הארוך השפעה חיובית על התנהגות התלמידים. בעיקר דווח על עייפות של תלמידים, על בעיות משמעת הנובעות מחוסר סמכות וניסיון של מדריכים, על חוסר בכיתות לא ממוזגות, שגרם לחוסר מנוחה של תלמידים, וכדומה. יש לציין, כי מרבית הדיווחים היו על אירועי הפרת משמעת ולא על גידול במעשי האלימות בבתי"ס. עם זאת מרבית מנהלי בתי"ס סברו, כי ניתן להתגבר על בעיות אלה באמצעות נוכחות מסיבית יותר של צוות המורים בביה"ס לאורך כל שעות היום, ופעילות הפגה וכיף לאורך כל היום.

שינוי יסודי בתפקידו של מנהל מחלקת החינוך

הדו"ח מצא, כי ההחלטה שתקצוב התוכנית

יעבור דרך הרשות המקומית גרמה להרחבת מעורבותן של הרשויות בעשייה החינוכית בבתי"ס. מחלקות החינוך לא שימשו צינור בלבד להעברת כספים, אלא היו שותפות להחלטות לגבי תכנים, פעילויות וכוח אדם. מרבית מנהלי מחלקות החינוך ניצלו את התוכנית לעריכת שינוי מהותי בתפקידם; מתפקיד מסורתי בעל אופי מינהלתי לתפקיד בעל אמירה ומעורבות חינוכית.

חשד לשימוש של הרשות בתקציב למטרות אחרות

הדו"ח מצא, כי מרבית ראשי הרשויות ומנהלי מחלקות החינוך דיווחו על מעבר מסודר ויעיל של תקציבים ממשה"ח ליישום התוכנית. לדבריהם, היקף המשאבים הנוספים אפשר שדרוג דרמטי של מערכת החינוך המקומית. מרבית הרשויות

המקומיות שהשתתפו בתוכנית גם הוסיפו משאבים משלהן למימון הפעלתה. מנהלי בתי"ס רבים תיארו בתשובותיהם רשות מקומית תומכת ומאפשרת מבחינה תקציבית. לעומת זאת, במקרים לא מעטים הייתה ההתנהלות התקציבית מקור לחיכוכים בין בתי"ס והרשויות המקומיות. חלק ממנהלי בתי"ס התלוננו על אי-שקיפות בהעברת התקציבים, ואף העלו חשדות בדבר שימוש של הרשות בתקציבי משה"ח לתוכנית לכיסוי גירעונות בתחומים אחרים של הרשות המקומית. נשמעו גם טענות, כי הרשות המקומית העדיפה לא אחת לשכור מדריכים זולים במקום מורים מיומנים. מקצת המנהלים ציינו כי הם מעדיפים שכל תקציבי התוכנית, כמו שעות התקן, יועברו אליהם ישירות ממשה"ח ולא דרך הרשות המקומית.

■ מציינים במסדר את ימי

ההולדת של ילידי החודש –

מידי חודש מתקיימת בבי"ס מעלה הכרמל בחיפה חגיגת יום הולדת לכל התלמידים ילידי אותו חודש. לכבוד האירוע מתקיים בביה"ס מסדר שבו משתתפים כל התלמידים והצוות. במסדר מושמעם שירי יום הולדת עליזים ולקולם מוזמנים התלמידים ילידי החודש לבימה. כל ילד ששמו מוקרא עולה לבימה לקול תרועות חבריו ומקבל ברכת יום הולדת ושי סמלי. מביה"ס נמסר, כי התלמידים מצפים בכיליון עיניים למסדר החודשי. לאחר המסדר גם מתפרסמות תמונותיהם של התלמידים שחגגו יום הולדת באתר האינטרנט של ביה"ס.

■ בני הנוער הקימו חברת

אירועים מצליחה – תלמידי תיכון

מנצרת עילית מנהלים בשיתוף עם העירייה, מתנ"ס ברקוביץ ובית הנוער "בית נענע", חברה עסקית מצליחה בשם "ג'נאנה". החברה מספקת שירותי בידור, כמו עריכת מסיבות יום הולדת ואירועים. החברה הוקמה לפני כשלוש שנים, במסגרת פעילות יזמות עסקית לבני נוער שקיימה העירייה. המטרה הייתה בעיקר לספק לתלמידים תעסוקה בשעות אחר הצהריים ולמנוע שוטטות ועבריינות. עם הזמן התרחבה החברה, שהחלה מתלמידים בודדים, והשנה פועלים במסגרתה 25 בני נוער. מהכנסות החברה נרכש ציוד נוסף לאירועים ומשולם

שכר של כמה מאות שקלים לכל אחד מחברי הקבוצה. החברה פועלת באמצעות בית הנוער ומקיימת דיווח עסקי מסודר. בשנת 2006 היה המחזור העסקי של החברה למעלה מ-100 אלף שקלים.

מעיריית נצרת עילית נמסר, כי החברה סיפקה עד כה גם שירותי אירועים לבתי"ס במגדל העמק, עפולה, בית שאן, טבריה ויישובים בעמק יזרעאל.

■ מסע הסברה בביה"ס

למען איכות הסביבה – תלמידי

שכבת כיתות ו' בסניף מטו"ס של ביה"ס הריאלי העברי בחיפה, יזמו לאחרונה מסע הסברה בקרב תלמידי ביה"ס להפסקת השימוש בשקיות ניילון לאריזת כריכים. התלמידים יזמו את הפעילות לאחר שלמדו בשיעורי איכות הסביבה, כי ניילון הוא חומר שאינו מתכלה. התלמידים חישבו שאוכלוסיית ביה"ס עושה שימוש מידי יום ב-900 שקיות ניילון לאריזת כריכים. כדי לשמש דוגמה לחבריהם, הפסיקו כל תלמידי השכבה את השימוש בשקיות ניילון והחלו להביא את הכריכים בקופסאות רב פעמיות. בנוסף מקיימים תלמידי השכבה פעילות הסברה לכל תלמידי ביה"ס בנושא. במסגרת שיעורי ההבעה, גם יכתבו התלמידים נייר עמדה, שבו יציגו את הצורך בחלופות ידידותיות לסביבה לאריזת כריכים. בבי"ס מטו"ס מופעלות יוזמות נוספות לשמירת איכות הסביבה ובהן; איסוף בקבוקים וניצול כספי הפיקדון לתרומה

לסביבה, איסוף סוללות, איסוף מי מרזבים וניצולם להשקיית אדניות ביה"ס ועוד. לפני שנתיים זכה ביה"ס בפרס השר לאיכות הסביבה וכיום הוא נמצא בתהליך לקבלת תו ירוק.

■ מפגש גיאוגרפיה דו לאומי –

החודש התקיים בביה"ס העמק המערבי שבקיבוץ יפעת מפגש בין תלמידי מגמת הגיאוגרפיה בשכבת י' לתלמידי מגמת הגיאוגרפיה בשכבה י"א מבית זרזיר. במהלך המפגש הציגו התלמידים את היישובים שבהם הם מתגוררים, ולאחר מכן נערכו מעגלי היכרות, שאותם הפעילו המורים משני בתי"ס. בסיום המפגש הוגש כיבוד קל. מביה"ס נמסר, כי התלמידים משני בתי"ס ביקשו שיתקיימו בעתיד מפגשים נוספים. הוחלט, כי במפגש הבא יתקיים סיור משותף בנושא מבנה יישובים.

■ פועלים למען עובדי

הקבלן – בתיכון ליד"ה בירושלים

התארגנה קבוצת תלמידים שפועלים השנה בעקביות לשמירה על זכויות עובדי הקבלן העובדים בניקיון ובשמירה בביה"ס. לאחרונה נוצר קושי לשחרר את עובדי הניקיון המוסלמים לחופשה במהלך חג הקורבן המוסלמי, וקבוצה גדולה של תלמידים התנדבה למלא את מקומם. התלמידים דאגו בהפסקות שניקיון ביה"ס יישמר ואף ניקו את הכיתות, המסדרונות וחדרי השירותים.

להכיר את האתר

■ קשר חם בין תלמידים

ועיוורים – בבי"ס אורט מגדים בכרמיאל

מופעל השנה פרויקט בשם "לראות בעיני רוחם", שמטרתו לקרב בין תלמידי החטיבה העליונה ועיוורים. במסגרת הפרויקט נפגשו התלמידים עם עיוורים מאוכלוסיות שונות בארץ. מביה"ס נמסר, כי במסגרת המפגשים נוצר קשר חם בין התלמידים והעיוורים, שכלל ביקורים בבתי העיוורים ובמועדוני התעסוקה שבהם הם עובדים. התלמידים למדו שעולמם של העיוורים אינו כה חשוך כפי שחשבו, ואף שמעו את הבדיחות שהם מספרים על מצבם. בין היתר נפגשו התלמידים עם הסופרת העיוורת בת שבע, העוסקת גם ברפלקסולוגיה, ולמדו ממנה שחוש המגע בקרב העיוורים מפותח יותר מאשר אצל האדם הרואה. במהלך המפגשים גם הנציחו התלמידים בצילומים רגעים מחייהם של העיוורים. הצילומים מוצגים בתערוכה בחטיבה העליונה של ביה"ס.

■ מקרבים את התלמידים

לעולמם של הנכים – תלמידי

שכבה י"ב בבי"ס אורט הנרי רונסון באשקלון אירחו בשבוע שעבר את קבוצת הנכים "כדורסל על גלגלים". הקבוצה מייצגת את ישראל באליפויות כדורסל לנכים בארץ ובעולם. מטרת המפגש הייתה לקרב את בני הנוער לעולמם של הנכים, ולחשוף בפניהם דווקא את הצדדים החזקים אצלם. המפגש כלל הרצאה המסבירה את הצרכים של המוגבל והסתגלותו לחברה, לבית ולעבודה. כמו כן כלל המפגש דיון ערכי בנושא "ניצחון הרוח" ומה יכולים התלמידים ללמוד ממנו וליישם בחייהם. בהמשך היום ערכו האורחים מפגן ראווה שבו הדגימו כיצד מתקיים משחק הכדורסל על גלגלים ולאחר מכן התקיים משחק משותף לתלמידים ואורחיהם. מביה"ס נמסר, כי התלמידים התרגשו מאוד

מהפעילות, והתפתח קשר חם בינם לבין חברי הקבוצה.

■ שגירים של רצון טוב –

תלמידי שכבת י' בבי"ס עמל לילדי דיוויס בתל אביב, נבחרו להיות שגירים של רצון טוב בנושא תרומת האיברים. התלמידים יפעלו להעלאת המודעות בסביבתם הקרובה לחשיבות תרומת האיברים. כמו כן ינסו התלמידים לעודד את בני משפחותיהם לחתום על כרטיס תורם איברים – "אדי". התלמידים השתתפו לאחרונה בהרצאה של נציגת המרכז הארצי להשתלות, צפו בסרט המעלה שאלה אתית בנושא תרומת אברים, ושמעו את סיפורו של מושתל הלב הראשון בישראל. כמו כן התנדבו התלמידים, שטרם מלאו להם 18 ואינם יכולים לשאת כרטיס תורם איברים, לשאת כרטיס "אני בעד תרומת איברים".

■ **הצלחה** – תוכנית המד"צים במגזר הבדואי בצפון מצליחה, כך נמסר ממינהל חברה ונוער במחוז. התוכנית החלה לפעול לפני כ-15 שנים בהשתתפות 12 תלמידים בלבד, כולם בנים, מכל היישובים הבדואים בצפון. השנה משתתפים בתוכנית למעלה מ-150 בני נוער בדואים, מכיתות ח'–י"ב, שכמעט מחציתם בנות. לדברי מפקח נוער וקהילה וקידום נוער במגזר הבדואי בצפון, מוחמאד סואעד, האחוז הגבוה של הבנות בקורס המד"צים מעיד על בשלות ההורים ובני הנוער, ועל האמון שהם רוכשים לצוות ההדרכה המחוזי. קורסי המד"צים במגזר הבדואי בצפון מתקיימים בשני מועדים – חורף וקיץ. במסגרת הקורסים רוכשים התלמידים מיומנויות הדרכה ומתנסים בהדרכה בקבוצות ההכשרה.

■ **מעגלים** – תלמידי שכבת י"ב בבי"ס אמי"ת כרמיאל, השתתפו לאחרונה בפעילות של יומיים להכנה לשירות בצה"ל. הפעילות התקיימה במסגרת פרויקט "מעגלים". במהלך הפעילות שמעו התלמידים מידע על הצפוי להם עם גיוסם לצה"ל ועסקו בנושא עיצוב האישיות והיציאה לחיים כבוגרים. פרויקט מעגלים פועל מזה מספר שנים בבתי"ס המקיפים של החינוך הממלכתי-דתי. מטרת הפרויקט היא לכוון את בוגרי התיכון לאפיקים איכותיים, כמו לימודים באקדמיה או במכינות קדם צבאיות.

■ **אזרחות כבוד** – שרת החינוך, יולי תמיר, ביקרה לאחרונה בכפר ורדים ובמועצה האזורית בוסתן אל מארג' שליד עפולה. במהלך הביקור בבוסתן אל מארג', בישרה השרה כי משה"ח יתקצב שם בנייה של תיכון מקיף חדש ושני גני ילדים. בכפר ורדים ביקרה תמיר בחטיבת הביניים וקיבלה תעודת אזרחות כבוד של היישוב. אל הסיור התלווה מנהל המחוז, דוד וסרמן.

מחוז חיפה

■ **הבטיחה** – שרת החינוך, יולי תמיר, ומנהל המחוז, אהרון זבידה, ביקרו בתחילה החודש במוסדות חינוך במועצה המקומית פרדס חנה-כרכור. הביקור החל בביה"ס היסודי שרת בפרדס חנה, שבו לומדים כ-300 תלמידים.

ממחוז חיפה נמסר, כי ביה"ס עבר שינוי גדול בשנתיים האחרונות, והפך ממוסד מוזנח, שמספר תלמידיו בירידה והוא סובל מוונדליזם קשה, לבי"ס מטופח ולמוקד

גאווה ביישוב. ביה"ס שופץ ושופר בו האקלים הלימודי. חל גם שיפור ניכר בהישגי התלמידים בכל מקצועות המיצי"ב. בעקבות השינויים גדל מספר התלמידים בביה"ס ב-30%. שרת החינוך שיבחה את ביה"ס על השיפור בהישגי התלמידים, והבטיחה לסייע בהעשרת ספרייתו. בהמשך היום ביקרה שרת החינוך בביה"ס החקלאי בפרדס חנה, שבו לומדים כ-1,400 תלמידים. לביקור זה נלווה ראש מינהל החינוך ההתיישבותי, ד"ר יחיאל שילה. בביה"ס ביקרה השרה בכיתות מדעי המחשב, מדעי המידע ופרחי רפואה, והשתתפה במפגש עם תלמידי שכבת י"ב.

■ **משלחת מקוריאה** – ביה"ס היסודי דוד ילין בחיפה אירח בשבוע שעבר משלחת של 40 מורים מקוריאה. חברי המשלחת, המתמחים בהוראת תלמידים מחוננים, הגיעו לביה"ס כדי לצפות בשיעורים בכיתות המחוננים של ביה"ס וללמוד על תוכניות לימודים ייחודיות המתקיימות בהן. כמו כן, שוחחו חברי המשלחת עם תלמידי כיתות המחוננים. ממחוז חיפה נמסר, כי המורים הקוריאנים הביעו את התפעלותם מכך שהתוכניות לתלמידים מחוננים בישראל הן ממלכתיות ופתוחות לכל שכבות האוכלוסייה, ואינן נכס בלעדי של מערכת חינוך פרטית, כמו בקוריאה.

מנה"י

■ **מונתה** – חוה בר טור מונתה בתחילת החודש לתפקיד סגנית מנהל מנה"י לחינוך העל יסודי. בר טור שימשה עד כה כמנהלת חטיבת הביניים של אורט מינקוף. לתפקיד מנהלת חטיבת הביניים מונתה מרים בר גיל.

■ **הירושלמים מובילים** – מבין 48 עבודות מכל רחבי הארץ שהתקבלו לתחרות הארצית "מדענים צעירים בישראל 2007" – 17 הן עבודות של תלמידים משלושה בתי"ס ירושלמים, כך נמסר ממנה"י. בתי"ס הם; מכללת אורט, התיכון למדעים ואומנויות ותיכון רעות. עוד נמסר, כי שני תלמידים ירושלמים אף הגישו לתחרות שתי עבודות כל אחד. אשתקד זכו תלמידים מירושלים בכל שלושת המקומות הראשונים בתחרות. תחרות מדענים צעירים מתקיימת במוזיאון המדע בירושלים בחסות משה"ח, חברת אינטל, האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת תל אביב, הקרן לירושלים ומרכז הקישור הישראלי של האיחוד האירופי.

מחוז תל אביב

■ **הבטיח לשקול** – שר התחבורה, שאול

מופז, ביקר בתחילת החודש בתיכון אוהל שם ברמת גן. השר הגיע לאוהל שם כדי לשמוע על תוכנית בית ספרית למניעת תאונות. במסגרת התוכנית מבקרת כל שכבת י"א של ביה"ס בבית לוינשטיין ונפגשת עם נפגעי תאונות דרכים. חלק מהתלמידים אף מתנדב במוסד. כמו כן, מוצגת בפני תלמידי ביה"ס מכונית שעברה תאונת דרכים ומתוארות בפניהם הסיבות לתאונה ותוצאותיה. לאחר הביקור השתתף שר התחבורה במפגש עם שכבת י"ב של ביה"ס. התלמידים הציעו לשר להקים בתי"ס ממשלתיים לנהיגה, אשר יוזילו משמעותית את מחיר שיעורי הנהיגה. מופז הבטיח לשקול את ההצעה.

מחוז דרום

■ **ביקרו** – ועדת פרס החינוך היישובי של משה"ח ביקרה בשבוע שעבר במועצה המקומית מיתר שבדרום הר חברון. הנהלת מחוז דרום המליצה אשתקד על המועצה לקבלת פרס החינוך. הנימוקים להמלצה; התייעלות מערכת החינוך המקומית, גיוס התושבים למען החינוך, הובלת תהליכים חדשניים בחינוך ומסגרות חינוכיות פורמאליות ובלתי פורמאליות מטופחות המופעלות ביישוב. בארבעת בתי"ס במיתר לומדים כ-1,400 תלמידים. שיעור הזכאות לבגרות בקרב בוגרי י"ב ביישוב הוא למעלה מ-70%. במסגרת הביקור שמעו חברי ועדת פרס החינוך סקירה על היישוב ומערכת החינוך שלו מפי ראש המועצה, סולומון כהן, ומנהלת מחלקת החינוך, ולאחר מכן ביקרו בארבעת בתי"ס.

■ **תקציב החינוך** – עיריית אילת פרסמה לאחרונה את תקציבה לשנת 2007. תקציב החינוך של העיר יגדל השנה ב-6 מיליון ש"ח לעומת שנת 2006, ויעמוד על 93.2 מיליון ש"ח. מעיריית אילת נמסר, כי שיעור השתתפות העירייה בתקצוב מערכת החינוך המקומית הולך ועולה בעוד שהתקציב המועבר על ידי משה"ח ממשיך להצטמצם. עוד נמסר, כי הגידול בתקציב יאפשר את ביצוע המלצות תוכנית האב העירונית לחינוך, וסייע ביישום פרויקטים ותוכניות לימודים ובהן; תוכנית לשיפור אחוזי הצלחה בבגרות, תגבור של תלמידים חלשים והרחבת פרויקט "אילת עיר ללא אלימות". כמו כן, ישמש התקציב לשיפוץ מוסדות החינוך בעיר, מיצוב בי"ס יעילים כבי"ס אזורי, צמצום מספר התלמידים בכיתות ועוד.